

PhD Yusupova Nargizakhon Rustamjon qizi
Andijon Davlat Chet tillar Instituti o'qtuvchisi

INGLIZ TEZ AYTISHLARI VA ULARNING BIR NECHA TURLARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilidagi oson va murakkab bo'lgan tez aytishlar hamda tovush jihatdan qiyinchilik tug'diradigan tez aytishlar ro'yhati keltirilgan. Xorijiy til o'qituvchilariga tez aytishni o'qitishga oid bir necha tavsiyalar ham mavjud.

Kalit so'zlar: tez aytish, soda va murakkab tez aytishlar, talaffuzu qiyin harflar.

Abstract: This article provides a list of easy and difficult tongue twisters in English, as well as phonetically challenging tongue twisters. There are also some recommendations for teaching foreign language teachers to speak quickly.

Key words: Tongue twisters, soda and complex tongue twisters, hard-to-pronounce letters

Tongue twisters- tez aytish - universal vosita. Ular tovushlarni mashq qilish, chet tilida talaffuzni yaxshilash va ommaviy nutq uchun (jumladan, ingliz tilida) nutqni mashq qilish uchun javob beradi. Biz til burmalari nima ekanligini, ularni qanday qilib to'g'ri o'rgatish kerakligini va nima uchun bu qiziqarli ekanligini aniqlaymiz (siz kattalar yoki bola bo'lishingiz muhim emas).

Nima uchun tez aytishlar foydali?

Ingliz tilidagi tez aytishlarning ishlash printsiplari oddiy: ular bir yoki bir nechta talaffuz qilish qiyin bo'lgan tovushlar yoki ularning kombinatsiyasi uchun so'zlarni o'z ichiga oladi. Qiyinchilik darajasi har bir kishi uchun har xil, bundan tashqari, talaffuz bilan bog'liq muammolar har bir insonning shaxsiy xususiyatlariga bog'liq. Lekin hamma ter to'g'ri kerak bo'ladi. Sizning harakatlaringiz bilan ijobiy natijalarga erishasiz :

- Siz ona tilingizda bo'lmagan tovushlarni aniq va ishonchli talaffuz qila olasiz. Va, siz bu tovushlarni pauzasiz bir jumlada birlashtira olasiz.
- Siz til to'sig'ini engib o'tasiz: tilni ko'p mashq qilgandan so'ng, ona tilida so'zlashuvchi bilan suhbat osonroq bo'lib tuyulishi mumkin.
- Omma oldida nutq so'zlashda o'zingizga ishonch hosil qiling: tinglovchilaringiz katta bo'lsa yoki mavzu bilan tanish bo'lmasa, aniq nutq ayniqsa muhimdir.
- Ijobiy his-tuyg'ularga ega bo'lasiz: ko'p hollarda tez aytish juda kulgili, shuning uchun ular sizni xursand qilishlari mumkin.

Moslashib olish uchun biz ingliz tilida qisqa jumalarni to'pladik, shuning uchun ko'p vaqtni behuda sarf qilmasdan har biringiz bilan shug'ullanishingiz osonroq bo'ladi. Ularni bolalarga ham o'rgatish mumkin.

English Tongue twisters	Ularning tarjimai
--------------------------------	--------------------------

Eleven benevolent elephants.	O'n bitta mehribon fil.
She sees cheese.	U pishloqni ko'radi.
Six sticky skeletons.	Oltita yopishqoq skelet.
Truly rural.	Haqiqatan ham qishloq.
Each Easter Eddie eats eighty Easter eggs.	Har bir Fisih Eddi sakson Pasxa tuxumini yeydi.
Which witch is which?	Qaysi jodugar qaysi?
Willy's real rear wheel.	Villining haqiqiy orqa g'ildiragi.
Send toast to ten tense stout saints' ten tall tents.	O'nta tarang aziz avliyolarning o'nta baland chodiriga tost yuboring.
Six sleek swans swam swiftly southwards.	Oltita silliq oqqush shiddat bilan janubga suzib ketdi.
Scissors sizzle, thistles sizzle.	Qaychi shitirlaydi, qushqo'nmas.
A happy hippo hopped and hiccupped.	Baxtli begemot sakrab, hiqillab qoldi.
Cooks cook cupcakes quickly.	Oshpazlar keklarni tez pishiradi.
A really leery Larry rolls readily to the road.	

Twelve twins twirled twelve twigs.	Haqiqatan ham hushyor Larri tezda yo'lga tushadi.
A snake sneaks to seek a snack.	O'n ikki egizak o'n ikki novdani aylantirdi. Ilon yegulik izlash uchun yashirinib yuradi.
I like New York, unique New York, I like unique New York.	Menga Nyu-York, noyob Nyu-York yoqadi, menga noyob Nyu-York yoqadi.
Six Czech cricket critics.	Olti chex kriket tanqidchilari.
Babbling baby boys blurted boldly.	G'o'ng'illagan o'g'il bolalar dadillik bilan xitob qildilar.
How can a clam cram in a clean cream can?	Toza krem idishida mollyuska qanday bo'lishi mumkin?
Fred fed Ted bread, and Ted fed Fred bread.	Fred Ted nonini, Ted esa Fred nonini boqdi.

E'tibor bering, xuddi shu so'zlar ko'pincha tilda takrorlanadi. Va bu har doim ham nutqning bir xil qismi emas. Misol uchun, quyidagi ro'yxatdagi bir tilni burish quyidagi so'zlar bilan boshlanadi: When a doctor doctors a doctor ... Doktor so'zi uch marta takrorlanadi - ikki marta ot (doktor) va bir marta fe'l (shifolash). Tilni endigina o'rgana boshlagan bola uchun buni tushunish qiyin bo'lishi mumkin, shuning uchun o'zingizni tushuntirishga yoki o'qituvchidan buni sinfda qilishni so'rashga arziydi.

Uzun tez aytishlar qo'shimcha afzalliklarga ega: ular yuz, til va girtlak mushaklarini kuchaytirilgan ta'sir bilan taranglashtiradi. Bu jarayon yangi tilni o'zlashtirish uchun juda muhim: o'zbek tilida ba'zi tovushlar yumshoq talaffuz qilinadi, ingliz tilida esa ular qattiq. Va nutq apparatini yangi lavozimga o'rgatish kerak.

Ingliz tilidagi bu uzun tez aytishlarni talaffuz qilishda yuqorida tavsiflangan qoidalarga amal qiling:

English Tongue twisters	Ularning tarjimasi
Imagine an imaginary menagerie manager managing an imaginary menagerie.	Tasavvur qiling-a, xayoliy menagerie boshqaruvchisi xayoliy menageriyni boshqaradi.
English can be understood through tough thorough thought, though.	Biroq, ingliz tilini chuqur o'ylash orqali tushunish mumkin.
If you must cross a course cross cow across a crowded cow crossing, cross the cross cow across the crowded cow crossing carefully.	Agar siz sigirni olomon o'tish joyidan kesib o'tmoqchi bo'lsangiz, ko'ndalang sigirni olomon o'tish joyidan ehtiyotkorlik bilan kesib o'ting.
Brisk brave brigadiers brandished broad bright blades, blunderbusses, and bludgeons — balancing them badly.	Jasur, jasur brigadirlar keng porloq pichoqlar, nayranglar va nayzalarni silkitib, ularni yomon muvozanatlashtirdi.
Six sick hicks nick six slick bricks with picks and sticks.	Oltita kasal hik oltita silliq g'ishtni nayzalar va tayoqlar bilan qo'zg'atadi.
Rory the warrior and Roger the worrier were reared wrongly in a rural brewery.	Jangchi Rori va tashvishchi Rojer qishloqdagi pivo zavodida noto'g'ri tarbiyalangan.
Ingenious iguanas improvising an intricate impromptu on impossibly-impractical instruments.	Ajablanarlisi bo'lmagan asboblarda murakkab ekspromtni improvizatsiya qilayotgan zukko iguanalar.
When a doctor doctors a doctor, does the doctor doing the doctoring doctor as the doctor being doctored wants to be doctored or does the doctor doing the doctoring doctor as he wants to doctor?	Agar shifokor shifokorga shifokor bo'lsa, shifokor shifokorni shifokor bo'lishni xohlaydimi yoki shifokor shifokorni o'zi xohlaganidek qiladimi?

These thousand tricky tongue twisters trip thrillingly off the tongue.	Bu minglab hiyla-nayranglar tildan hayajonli tarzda qochib ketadi.
Thirty-three thirsty, thundering thoroughbreds thumped Mr. Thurber on Thursday.	O'ttiz uchta chanqagan, momaqaldiroqdagi zot urildi Thurber payshanba kuni.
Give papa a cup of proper coffee in a copper coffee cup.	Papaga mis kofe stakanida bir chashka to'g'ri qahva bering.

Alohida tovushlarni talaffuz qilishni mashq qilish uchun tez aytishlar

Oldingi ikkita blokda biz turli xil tovushlarni mashq qilish uchun tez aytishlar to'pladik. Bu sizning talaffuzingizni umuman mashq qilishingiz kerak bo'lganda foydalidir. Ammo ba'zida muayyan tovushlar bilan qiyinchiliklar paydo bo'lishi mumkin, keyin esa ularga e'tibor qaratishga arziydi. Ushbu blokda o'zbek tilida so'zlashuvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin bo'lgan ba'zi tovushlar bilan tez aytishlar ro'yxati mavjud.

[th] va [ð]

Birinchi ikkitasi **[th] va [ð]**, ular **th** harf birikmasiga mos keladi. Ular bilan bog'liq qiyinchiliklar birinchi navbatda o'zbek tilida o'xshashlar yo'qligi sababli kattalarda ham, bolada ham paydo bo'ladi.

Ikkala tovush ham talaffuz qilinishi kerak, tilni bo'shashtiradi va uning uchini tishlarning yuqori va pastki qatorlari orasiga yopishtirib, ozgina bo'sh joy qoldiring. Gapirayotganda havoni puflang.

[th] – o'zbek [s] ga o'xshash zerikarli tovush. Shuning uchun, biz yuqorida tavsiflangan nutq apparati pozitsiyasi bilan [s] ni talaffuz qilishga harakat qiling.

[ð] - [z] ga o'xshash tovushli tovush. Xuddi shu printsip u bilan ishlaydi.

Eng oxirgi daqiqada, har ikkala holatda ham, tilning uchini tishlardan olib tashlang. Har bir tovushni alohida o'rgatgandan so'ng, tilni faollashtirishga o'ting:

- I thought, I thought of thinking of thanking you.
- He threw three balls.
- He threw three free throws.
- Tom threw Tim three thumbtacks.
- Nothing is worth thousands of deaths.
- I thought a thought. But the thought I thought wasn't the thought I thought I thought.
- The thirty-three thieves thought that they thrilled the throne throughout Thursday.
- This is the sixth zebra snoozing thoroughly.
- Thirty three thousand people think that this Thursday is their thirtieth birthday.

Qiyin bo'lishi mumkin bo'lgan yana bir tovush [w]. Bu o'zbek tilida mavjud emas, shuning uchun u ko'pincha [v] yoki [f] bilan aralashtiriladi.

- Wetter weather never weathered wetter weather better.
- When walking in Wyoming, watch wild wasps.
- Wally Winkle wriggles his white, wrinkled wig.
- Which is the witch that wished the wicked wish?
- We want waffles when we wake.
- Wayne went to Wales to watch walruses.
- Which wristwatches are Swiss wristwatches?
- Wednesday's wild windy weather was woeful.
- We were welcomed to the weekend wedding.
- I wish I were what I was when I wished I were what I am.
- Wally wanted water, but Wilma wanted whiskey.

Biz keltirgan tez aytishlar katta ro'yxati mavjudlarning yarmini ham tashkil etmaydi. Har bir blokdan bitta yoki ikkitasi mashg'ulot uchun etarli bo'lishi mumkin. Tez aytishlarni o'zingiz va sinfda mashq qilishingiz mumkin. Ammo kattalar ham, bola ham sabrli bo'lishi va lug'atga ega bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYODLAR RO'YHATI:

1. R.Shomahmudova va bosh. Bolalar nutqida nuqsonlar va ularni bartaraf etish. – Toshkent. O'qituvchi. 1993.
2. Nurmonov A. Tanlangan asarlar II jild. – Toshkent. Akadernashr 2012 – B.171.
3. Azimov Akbarjon. The relationship between language and society (<https://wos.academiascience.org/index.php/wos/article/view/367>).
4. Azimov A. The effect of social factors on language. (<http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss>)